

kodású erdők. Talajuk sekély, kiszáradó, tápanyagszegény, semleges vagy bázikus. A fás csoportokat többé-kevésbé kiterjedt, száraz gyepfoltok szakítják meg. A természetes beerdősülési folyamatot csak mesterséges telepítéssel gyorsíthatjuk, különleges, a kopárfásításhoz hasonló eljárással.

Végül V. csoportként idesorolhatjuk a tölgyesek degradációjából származó társulásokat. A száraz tölgyesek (III.) degradációs állapota az úgynevezett Töviskés — Pruneto-Crataegetum, a savanyú tölgyeseké (II.) pedig a Nyíres fenyér — Betuleto-Callunetum. Leromlott talajú típusok, amelyek beerdősítése csak mesterséges telepítéssel lehetséges. Gyakran csak különleges telepítési eljárásokkal és rendszerint védőállomány előtelepítésével, vagy átmeneti fafaj-cserével.

A tölgyesek erdőtípusainak ökológiai vizsgálata még előttünk álló feladat. A legfontosabb teendő az egyes típusok ökológiájának megismerése, valamint a gazdálkodással járó beavatkozások nyomán beálló környezeti változások felmérése és hatásuk vizsgálata. Ezután lehetséges majd „recepteket“ adni az egyes erdőtípusok természetes felújításának és egyéb gazdálkodási eljárásnak célszerű keresztülvitelére.

Tervszerű fásítással növeljük élőfakészletünket

B É K Y A L B E R T,

a Tanulmányi Állami Erdőgazdaság főmérnöke

Nyitott szemmel és erdész szemmel járva hazánk területét, szomorúan kell megállapítani, hogy az erdőn kívüli területek nagyrésztben fátlanak. Sokat beszéltünk az Alföld fátlanságáról és voltak tettek, most is folynak nagy fásítási munkák, de a múltban az ország többi részének fásításáról nem esett sok szó és most is leginkább csak erdészeti szakkörökben beszélnek róla. Még a mezőgazdaság is csak sokat beszél a mezőgazdasági termelést fokozó fásításokról, mutatja ezt az, hogy bármerre járva a mezőgazdasági területek a Dunántúlon, és a felvidéki jó talajokon is több kilométer hosszúságban — nem túlozva — teljesen fátlanak. Még ahol régen fasorok voltak, a néhol még meglévő gyenge bokros sarjak tanúsága szerint, most semmi sincsen, mert a második világháború azt elpusztította.

Külön kiemelem a kopár és kopárosodó domb- és hegyoldalainkat, amelyek mint gazdátlan parlagok kirívóan figyelmeztetnek, hogy itt is tenni kell valamit, ha nem is egyszerre, de tervszerűen és folyamatosan.

Úgy gondolom, hogy országunk faellátásáért és pedig saját termelésű fával való biztosításáért és a népgazdaság fejlesztésével ellentétesen helytelenül felhasznált területek további romlásának megszüntetéséért elsősorban mi, erdészeti dolgozók, műszaki szakemberek tartozunk felelősséggel népünkkel szemben. Mi, erdész szakemberek, — mivel az erdővel, a legteljesebb természetes életközösséggel foglalkozunk hivatászerűen — mindig a közösség érdekét igyekeztünk szolgálni. Éppen ezért most, amikor népgazdaságunk gazdasági fejlesztésével és ezen belül mezőgazdaságunk illetőleg hazánk földterületének teljes mértékben a legmagasabb fokú szakszerű termelési szolgáltatába való állításával foglalkozunk országsszerte, feladatunk az erdőnkívüli fásítással is tervszerűen foglalkoznunk.

Erdeinkről az üzemtervek néhány éven belül elkészülnek és ezzel az erdőben levő élőfakészletünk és annak a népgazdaság számára felhasználható fatermése már országos átlagban számszerűen tervezésre felhasználható lesz. Ezzel szemben az er-

dön kívüli fás területek (kisebb erdők, fapászta, facsoport és fazor) egyáltalában nincsenek számbavéve. Eppen ezért vita is folyik, hogy ezek évi felhasználható, szakszerű fatermése milyen mennyiséggel állítható be a népgazdaság éves tervébe.

Az erdőtelepítésre váró területeket is legnagyobb részét erdőgazdaságaink kezelik, tehát tudunk tervezni éves és több éves távlatban is.

Ezzel szemben azonban nem tudunk az erdőn kívüli fásítás terén még éves viszonylatban sem biztosan tervezni, távlatban annál kevésbé. Pedig a fásításhoz szükséges csemete, suháng és sorfa nevelése több évi tervezést kíván meg fafajban, méretben és mennyiségben is. Meg kell szüntetnünk azt a helytelen állapotot, hogy egyrészt felesleges csemete, suháng mennyiség legyen és ne a fásítás helyének közelében termett anyag álljon rendelkezésre, másrészt — ami sokszor előfordul és káros — a fásítók igényét nem tudjuk kielégíteni abban az évben, amikor arra szükség van.

Nincsenek számbavéve a kopár és kopárosodó területek sem. Ezek továbbbromlásáról — sajnos — a hazánkban még sok helyen most is folyó helytelen legelőgazdálkodás gondoskodik.

Még egy nagyon fontos szempontot is feltétlenül számba kell venni a fásítás előbbrevitelénél. Ez pedig a mezőgazdasági termelésben résztvevő állami, szövetkezeti, társulati és egyéni dolgozók fásítási kedvének növelése. Ehhez pedig a cél és annak eredményességének és végrehajtási módjának és gazdaságosságának bizonyítása szükséges. Ez pedig — mivel a fásítás a gazdaságokban, szövetkezetekben, de az egyéniéknél is a szomszédot érdeklő munka — közösségi feladat, legtöbb helyen egységes akarat kell hozzá.

Mindezek előrebocsátásával megállapíthatjuk, hogy a fásítás nagyobb mérvű, eredményes végrehajtásához feltétlenül szükség van *szakszerű számbavételre és tervezésre*, mely egyedül csak községenkénti vázlatrajzzal és nyilvántartással oldható meg célszerűen.

Nem szabad azonban ezt a számbavételt és tervezést a szükségességen felül, öncélúan megszervezni, illetőleg végrehajtani. De itt van már az ideje, hogy ezt a munkát országosan egységesen megkezdjük, folyamatosan felhasználjuk és két-három év alatt befejezzük, mindenütt az érdekelt fásítókkal való megbeszélés alapján.

Ehhez a munkához szeretnék szerény javaslatommal hozzájárulni az alábbi tervezési móddal. Magam ilyen irányú munkában négy éven át dolgoztam belső előkészítő, feldolgozó és külső felvételező — tervező, valamint kivitelező munkában, amikor is a munkát igyekeztem leegyszerűsíteni a szakszerűség sérelme nélkül.

Minden erdészeti műszaki tervezésnek az alapja a térkép. Természetesen az csak olyan méretarányú és pontosságú legyen, amilyen célra fogjuk felhasználni az azon levő adatokat. Eppen ezért vegyük sorba jelen esetben a követelményeket.

Munkánk során számba kell vennünk az állami és állami kezelésen kívül eső már meglévő erdőket, fapásztákat (3 és több sorban fák), facsoportokat (réteken, legelőkön, útsarkokban levő nem erdő jellegű fásiterületek) és faszorokat (1—2 sor fa), melyekből az erdőket szádrész, a fapásztákat, -csoportokat az erdő rész pontossággal, a faszorokat folyóméterben, 10—20 méter pontossággal elég felvenni, illetőleg nyilvántartani.

A telepítendő erdőket és létesítendő fapásztákat-facsoportokat és faszorokat ugyancsak elég fenti pontossággal tervezni.

Fenti pontosság a további felhasználás szempontjából — nézetem szerint — a következő indokok alapján elég.

a) Nincsen szükség ennél a nyilvántartásnál és tervezésnél — még az erdőknél sem — birtokosonkinti tulajdonjog megállapítására, de ennek alapján azt a járási közigazgatási szervek a már meglévőknél könnyen elvégezhetik és az új kivitelezéseknél pedig úgyszólván előre kell a tulajdonosokkal megtárgyalni a tervet.

b) A nyilvántartásnak a célja nem lehet üzemtervszerű, hiszen a fásítások állapota állandóan változó éppen a sok tulajdonos miatt, de országos vagy községi viszonylatban teljesen jól felhasználhatók a faellátottság megállapítására.

c) A tervezéseknél nem lényeges fásítási egységeken belül a tulajdonos, de annál fontosabb, hogy milyen fafajra, csemetére, suhángra, sorfára van szükség és hány év alatt, milyen mennyiségre, ez pedig a távlati csemetetermeléshez elég.

d) Tervezésünknek a térképnek olyan méretarányúnak kell lenni, egyrészt amelyre a külső helyszíneléskor jelekkel és rövidítésekkel fel tudjuk jegyezni az adatokat és a tervezést jól elkülöníthessük, másrészt a tervkészítés folyamán az érdekelttel való tárgyalásnál akár falra erősítve is jól lehessen elkülöníteni az egyes fásítási egységeket. Ez a méretarány az 1:15 000-es.

e) A nyilvántartást, illetőleg a tervezést magában foglaló irat is csak annyit tartalmazzon, amennyire feltétlenül szükség van és olyan csoportosításban, hogy az adatok könnyen felhasználhatók és összegezhethők legyenek. Ezen céloknak a táblázatos nyomtatvány felel meg a legjobban, minden külön szöveg nélkül.

A munkát az alábbi csoportosításban és sorrendben kell végezni:

1. Belső előkészítés;
2. Külső felvétel és tervezés;
3. Az érdekeltekkel való megbeszélés;
4. Belső feldolgozás.

A továbbiak folyamán részletesen tárgyalom a végzendő munkát és ezzel kapcsolatosan közlöm a javasolt térképet (vázlatrajzot), valamint a tervezett nyilvántartást, illetőleg tervet.

1. Belső előkészítés.

a) Készíteni kell községenként egy 1:15 000-es méretarányú alaptérképet, illetőleg vázlatrajzot rajzlapon. Ezt régebben kataszteri szelvénylapról pantográfal kicsinyítettük és a múlt évben is így kezdtük. Ennél a módnál azonban jobbnak láttuk — mivel a kataszteri szelvénylapok megszerzése is nehézkes — a katonai térképről való nagyítást. *Gabnay* Zoltán erdőmérnök javaslatára tükrös vetítógépet alkalmaztunk a Tanulmányi Erdőgazdaságnál, amivel leegyszerűsödött és megrövidült a munka. Az ezután kialakított nagyítási módszer az alábbi.

A vetítógép Dail Mayer Projection E—12" lencserendszerű. A katonai térkép 1:50 000-es méretarányú. Mivel a vázlatrajzok községenként készülnek, a katonai térképen előre meg kell keresni a községhatár vonalat és be kell azonosítani az országban a térképkészítés óta kialakított új községhatárokkal (összevont vagy önállósított községek). Ezt a járási vagy községi Tanácsoknál kell elvégezni.

Az 1:50 000-es méretarányú térképen a koordináták egymástól való tereptávolsága 1000 m, azaz a térképen ez 2 cm-nek felel meg.

Az 1:15 000-es méretarányú térképen a terepen levő 1000 m, a térképen 6,66 cm-nek felel meg. Ezt kell munkánk folytatásához használni.

A katonai térképen megállapítjuk, hogy a község milyen alakban és nagyságban terül el, és ennek megfelelően készítünk koordináta rendszert ironnal a rajzlapon. Ezt a rajzlapot egy függőlegesen álló rajztáblára vagy táblára erősítjük.

A rajzlapra merőleges irányban egy asztalra helyezük el a vetítógépet olyan távolságra, hogy a vetített kép koordináta rendszere a község közép részén egyező legyen a rajzlapra felrajzolt koordináta rendszerrel. Vigyázni kell azonban, hogy a vetítősugár merőleges legyen a rajzlapra, nehogy torzítás álljon elő. Ezután a vetítógépet elmozdítani nem szabad, hanem a gépben a katonai térkép egyes szelvényrészeit (koord. vonalak közé eső rész) kell középre helyezni és ugyanekkor a rajzlapot is a vetítősugár középebe helyezve kell a vetített vonalrendszerrel egyeztetni.

A vetítést sötétített helységben kell végezni és így kell a rajzolást is iron és vonalzó segítségével végrehajtani. Az utakat vasutakat, háromszögelési pontokat stb.-t rajzoláskor csak a középvonálnak, vagy középpontnak megrajzolásával jelöljük a rajzlapon és a kihúzóskor alkalmazzuk a szabványjelöléseket.

A vázlatrajzon a vasutakat, utakat, belsőséget, patakot, dülő határvonalakat (vakdülő), erdő, legelő, rét, nádas, szőlő stb. széleket magassági, háromszögelési pontokat kell feltüntetni. A nagyítás után az ironnal meghúzott vonalakat kihúzzuk tussal a térkép figyelemmel kísérésével. Célszerű még kihúzás előtt az üzemtervi térképek alapján az erdőhatárokat (állami és kezelései) berajzolni. (1. ábra.)

b) Az alapvázlatrajzról pausz-másolatot kell készíteni. Az alap- és pausz-vázlatrajzot csak fénymásolat készítésére szabad felhasználni, mert ezekre évtizedeken át szükség van.

c) A pausz-másolat felhasználásával 2 db fénymásolatot készítünk a külső helyszínelés céljára. Ezek közül az egyiket célszerű 12×20 cm nagyságúra kifeléfordítva összehajtani a külső helyszíneléskor könnyen kezelhetésre.

d) Célszerű még a Kreybig-féle részletes talajtérképről az összehajtott másolatra dülönként talajra (altalajra) vonatkozó feljegyzéseket eszközölni.

e) A Községi Tanácsnál az állami és szociális gazdaságok, legelők határvonalait és a különálló erdőterületeket is be kell rajzolni az összehajtott másolatra az 1:2880-as kataszteri szelvénylapok alapján grafit ironnal. Célszerű a vázlatrajzon az egyes gazdaságok határvonalát kék színes ironnal folytatólagos vonallal jelölni.

f) Készítendő kemény papíron egyik szélén 1:2880-as, másik szélén 1:50 000-es méretarányú hosszlépték. Készíteni kell egy 12×20-cm méretű kemény lapot is a

A helyszínelés éve

Uj szá m	A dűlő neve vagy száma	A fásítás vagy fásítás		Erdő (egyes kivüli)		Tudásos, fás- port (sz. k. sz.)		Fasor (sz. sz. fal)		A már meglévő vagy létező erdő vagy fásí- lás rövid jellem- zése és az elvég- zendő munkák	A telepítendő erdő vagy létező erdő fásítás száma, színe, vagy szükséges fajfajának
		helyszínelés m. g.	helyszínelés m. g.	már meglévő	új	már meglévő	új	már meglévő	új		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
											4000 db (4/100)

2. ábra.

segítségével tájékozódnia a terepen. Meg kell szoknia a terep és az 1:15 000-es méretarányú vázlatrajz viszonyát. Erre nagy segítség a lépéssel való távolságmérés. A lépés hossza egyenként, a talajminőségétől és lejtviszonyoktól függően más és más, mélyet méterben kell kialakítani (pl. 30 lépés 20 méter).

A talált erdőket, fásításokat, a vázlatrajzon meglévő pontokhoz, vagy vonalakhoz kell viszonyítani és így berajzolni, amennyiben még nem lennének meg a vázlatrajzon. Területüket, illetőleg hossz mértékeiket pedig vagy a vázlatrajzról vesszük le, amennyiben azonosítással előbb már be tudtuk rajzolni, vagy a természetben lelépjük és így jegyezzük fel méreteiket és ennek alapján rajzoljuk be a vázlatrajzra a lépték segítségével. Szükség esetén — természetesen — pontosabb (mérőszalag, szögtűzprizma) mérést is végzünk.

A helyszíneléskor az erdőket a természetben talált méretekkal rajzoljuk a vázlatra teljes színezéssel és pedig meglévőt zöld, a tervezettet sárga színnel (1. ábra). Ezért az erdő méreteit a vázlatrajzról lemérhetjük és területét kiszámíthatjuk.

A fapásztaát és fásportokat a helyszíneléskor a vázlatrajzon már nem valószínű méretben jelöljük. Így a meglévő fapásztaát kettős fekete pontsorrall, a tervezettet kettős piros pontsorrall jelöljük. Ha nem folyamatos a természetben a meglévő fapászta, akkor a kettős fekete pontsorrall is arányosan megszakítjuk. A megszakított szakaszokba tervezett (piros) fapásztaát jelölünk. Így a fapászta egyik hossz méretét a hosszát leolvashatjuk a vázlatrajzról, a szélességét a vázlatrajzra vagy jegyzetfüzetbe feljegyezzük, ezzel a területe kiszámítható.

A meglévő fásportot fekete körrel, a tervezettet piros körrel jelöljük. Ezeknél a méreteket lelépve jegyezzük fel a vázlatrajzra.

A meglévő fasort fekete egyes pontsorrall, a tervezettet piros egyes pontsorrall jelöljük. Ennél csak hossz méretre van szükség, így a folyómértert a vázlatrajzról lemérhetjük. A megszakított fasortak ugyanúgy jelöljük, mint a fapásztaáknál.

c) A területek és hosszak felvétele, illetőleg rögzítése után a meglévő erdő vagy fásítás leírását kell elvégezni. Az előbbi sorrendben tárgyalom ezt a munkamenetet is (11. rovat).

Altalában az ide tartozó meglévő erdők állományösszetétele egyszerű, ezért azok felvételét és nyilvántartását sem szabad bonyolulttá tenni. Nézetem szerint elég az erdő jellegét megadó egy-két fafajt % -os arányban, az erdő eredetét, átlagos korát és sűrűségét felvenni és feljegyezni. Ezeket az adatokat rövidítve jegyezzük fel a vázlatrajzra, vagy a jegyzetfüzetbe. Szükség esetén az elvégzendő erdőművelési feladatot is fel kell jegyezni, pl. pótlás: pót., ápolásnál: áp., tisztításnál: ti., gyérítésnél: gy. rövidítésekkel.

A tervezett telepítendő erdőnél a talajtípust is meg kell állapítani a tervezett fafaj és elegyarány mellett és fel kell jegyezni azt is, ha valamilyen különleges pl. szik, kopár termőhelyi körülmény van. A terület méreteit — ha szükséges — ide lehet feljegyezni. Kopároknál a talajmozgást gátló műszaki intézkedésekre is utalni lehet. Célzerű lenne a kopárokon végzendő munkák szerint valami egységes sürgősségi sorrendet megállapítani és azt ide feljegyezni.

Fapáasztáknál, facsoportoknál, azok jellemző adatait az erdőéhez hasonlóan kell megállapítani és feljegyezni. Szélességüket minden fásítási egységénél fel kell jegyezni (a hossz a vázlatrajzról lemérhető). Kisebb foltokkal hiányos fiatalosnál a hiányt, melyet ki kell pótolni, a sűrűséggel kell kifejezni és pótlást kell előírni.

A fasorok adatai az előbbieknél sokkal egyszerűbbek, mert csak a fajajt és kort kell felvenni és pótlásnál annak %-os mértékét. Létesítendő fasornál a fajajt és annak választékát (csemete, suháng stb.) kell meghatározni, ezenkívül, ha a létesítendő fasor egyes fáit a szokásos 4—5 méteres távolságtól eltérően határozzuk meg, azok távolságát kell feljegyezni.

A fajok megválasztásánál törekedni kell arra, hogy elsősorban a fásító érdekét szolgálja, szükségletét elégítse ki, tehát gyorsan növé, gazdasági és tűzifának alkalmas fajok legyenek és nevelésük ne kívánjon különleges szaktudást.

Ha az előzőekben elmondottakat átgondoljuk azt látjuk, hogy egyszerű és kevés papírmunkával végezhető el a helyszínelés. Így is helyes. Azonban ez a munka akkor válik a népgazdaság és az egyéni fásítók számára hasznossá, ha azt megfelelő szaktudással rendelkező személyek végzik. A helyszíneléssel gyorsan lehet haladni kellő gyakorlat után, de arra kell törekedni, hogy ha csak lehet, minden adatot a vázlatrajzra rövidítve ironnal jegyezzünk fel és otthon vesszük át az össze nem hajtott fénymásolatot vázlatrajzra, lehetőleg naponkint. Célszerű az állami és szövetkezeti, társulati gazdaságok helyszínelését a vezetőségek bevonásával végezni, mert a végső megállapítások így zavartalanabban rögzíthetők majd le.

3. Az érdekeltekkel való megbeszélés.

Érdekelteknek soroljuk be az állami, szövetkezeti és társulati gazdaságokat, állami szerveket, vállalatokat és egyéni gazdálkodókat.

A helyszínelés és külső tervezés folyamán felvett adatok alapján már elkészített vázlatrajz (össze nem hajtott) bemutatásával az állami szervek vezetőségével, a szövetkezetek tagságával meg kell a gazdaságukra vonatkozó fásítási tervet beszélni. Ezután a község vezetői szervei bevonásával a helyszínelőkkel is meg kell a tervet beszélni, nagyobb község esetében több részletben. Ezekre a megbeszélésekre már a fatermes számadataival is fel kell készülni, rámutatva az egyén, szövetkezet hasznára. Meg kell lehetőleg állapodni abban is, hogy az egyes fásítási egységek fásítását — megfelelő talajelőkészítés után — melyik esztendőben fogják végrehajtani (12. rovat). Ezért célszerűnek mutatkozik a csemetermelés tervszerű végrehajtása és a fásítók csemeteigényének kielégítése érdekében — előre — országosan meghatározni 3 éves szakaszokat (pl. 1961/63, 1964/66) és így besorolni a fásítási egységeket végrehajtásra. Három éven belül már a pótlások is elvégezhetőek és erdőgazdaságoknál sem lenne lényeges eltérés a fásítási anyag termelés és az igények között. Így könnyen lehet a tervnyomtatványon is a fásítási anyagszükségletet 3 éves időszakonként kimutatni.

Valószínű, hogy a fásítók (állami, szövetkezeti, társulati gazdaságok és egyének) a két első 3 éves szakaszra nem vállalják minden fásítási egység munkájának végrehajtását. További 3 éves szakaszokra való bontást azonban a tervezéskor nem célszerű meghatározni, hanem csak egyben kell meghatározni és az első szakasz leteltkor kell majd újból az érdekeltekkel megtárgyalni.

Természetesen a tervezéseknél a mezőgazdasági termelést mint elsőrendű célt kell tekinteni és a fásítást mellette mint azt hasznosan a szövetkezeti, társulati és egyéni gazdaságot segítő és szervesen kiegészítő szükséges mezővédő és faanyagot termelő és a mezőgazdaságilag nem hasznosítható területeket termelésbe állító feladatot kell magunk elé tűzni.

4. Belső feldolgozás.

Ha a helyszíneléskor gondos és szakszerű munkát végeztünk a belső feldolgozás már sokkal egyszerűbbé válik. Az elvégzendő feladatokat alább sorolom fel.

a) A vázlatrajzon és jegyzetfüzetben levő feljegyzések felhasználásával a már tárgyalt nyomtatványra az adatokat fel kell dolgozni. A tervnyomtatványon a fásítási egységeket már a 3. pontban említett 3 éves szakaszokban csoportosítjuk és ezen belül a helyszíneléskor már megadott folyószám sorrendben.

Az erdőgazdaságok feladata lesz a kopárok betelepítése, éppen ezért ezeket a fásítási egységeket az előbbiektől külön csoportban kell felsorolni folyószám sorrendjükben.

Ennek a munkaszakasznak a folyamán a 12. rovatig kell a nyomtatványt kitölteni. Itt is csak rövidítéseket használunk — mint a helyszíneléskor tettük —, mert annál áttekinthetőbb lesz a táblázat, minél kevesebb a szöveges rész.

b) A tervezett erdőtelepítések és fásítások végrehajtásához szükséges fásítási anyag (csemete, suháng, sorfa)- mennyiséget ki kell számítanunk, hogy azután orszá-

gosan tervezhessünk legalább hároméves időszakonként, fásítási anyag választékonként és ezen belül fafajonként.

Ennek tervezéséhez szolgál a nyomtatványon a 13. rovat, melyben 1000 darab egységgel 1/100-rész pontossággal írjuk be a szükséges anyagmennyiséget. 13 keskeny rovatot terveztem a választékokon belül a fafajok részére. Először a csemeteszükséglet, majd a suháng és végül a sorfa sükséglet fafajait írjuk be a keskeny rovatok fejrészébe. Ezután ezek felett levő hosszú vízszintes rovatot vonalakkal függőlegesen elválasztjuk választékonként és beírjuk: csemete, suháng, sorfa.

Az anyagsükségletet a területi, hossz, elegyarány és fatávolság, talajadatok alapján számítjuk ki.

Nagy területű változatos talajú községeknél előfordulhat, hogy a 13. keskeny rovat nem elég. Ilyen esetben egységes talajú községhatárrészenként — ahová azonos fafajok telepíthetők — csoportosítjuk a fásítási egységeket, hogy azután összegezni lehessen a fásítási anyagot. Természetesen ezt a csoportosítást a 3 éves szakaszokon belül kell megejteni.

c) Az a) és b) pontok alatti munkák elvégzése után mind a területi (ha. fm.), mind a fásítási anyagmennyiségi adatokat összegezni kell. A tervben csak oldal összesítést végezzünk átvitel nélkül. Ezért minden 3 éves szakaszba besorolt (ezen belül sok fajaj esetében fajaj csoportonként a b) pont utolsó bekezdése szerint) fásítási egység felsorolása után hagyjunk ki összesítésre legalább annyi sort, ahány oldalon tárgyaltuk azt a csoportot, majd a terv végén pedig annyi sort a végösszezésre, ahány csoportot kialakítottunk.

A végösszezből meglátjuk a községre vonatkozó meglevő állapotot és a távlati tervet, míg a terven belül végzett csoportosításokkal a 3 éves fásítási szakaszokon belül fásítandó, illetőleg a különleges kivitelezést kívánó (kopár stb.) területeket és a sükséges fásítási anyagot. Tehát nem kell semmiféle külön kigyűjtést végezni.

d) A tervfeldolgozás során előfordulhat, hogy egyes helyeken nem tiszta a kérdés, ezeket a tervkészítés végén a helyszínen pótolni kell és a tervet ki kell egészíteni, — természetesen — az összegezés előtt.

e) A vázlatrajz fénymásolataira a tanácsoknál, a különféle nagyüzemű gazdaságoknál és a helyszíneléskor addig meg nem levő vonalakat jelzéseket (dülő név, erdő) rajzoltunk be. Ezeket az alaptérképre is be kell rajzolni, fel kell írni és ha ez megtörtént a pauszmásolatokra is berajzoljuk és így készítünk újabb fénymásolatokat.

— Az így teljes fénymásolatokra azután színes ironokkal feltüntetjük a meglevő és tervezett fásításokat. Ugyancsak kék tussal felírjuk a fásítási egységek folyószámait és kék színes ironnal a nagyüzemű gazdaságok határvonalait is berajzoljuk a vázlatrajzon levő vonalakra ráhúzva.

Ezzel az alapterv készítése befejeződött. A tervnyomtatvány 14. rovatába a telepítések és fásítások végrehajtása befejezésének évét kell beírni.

A nyomtatványnak, illetőleg az egész feldolgozásnak az alábbi nevet javasolom adni: *Erdőgazdaságokon kívüli erdők és fásítások nyilvántartása és tervezése*. A nyomtatvány mérete rendes (42,0 × 29,6 cm) ív nagyságú, közepén az összehajtásnál a vízszintes sorok nyomásával.

Az Alföldfásításnál a múltban a vázlatrajzokat már 1":2000-es, azaz 1:14388-as méretarányban készítettük, ami jól megfelelt a célnak. Magam már kutattam néhány évvel ezelőtt a vázlatrajzok után, azonban azt a felvilágosítást kaptam, hogy a második világháború eseményei alatt eltűntek. Ha néhol meglelnének, jól lehetne használni ezeket.

Az erdőrendezősségi, községenként összevont elkészítendő térképek helyett az 1:15000-es méretarányú fásítási vázlatrajzba lehetne a kisebbített üzemtervi gazdasági beosztást berajzolni. Ezt szintén vetítéssel lehetne megoldani. Így az állami, állami kezelésű és ezeken kívül levő erdők és fásítások egy vázlatrajzon lennének feltüntethetők. Erdemes ezt a kérdést ilyen szemszögből is megvizsgálni.

Az egész munka elvégzését — véleményem szerint — mielőbb el kellene kezdeni.

A vázlatrajzok elkészítését nem a Főiskola tanulmányi rendje által előírt nyári gyakorlatukat eltöltő erdőmérnök hallgatókkal, hanem más évfolyambeli hallgatókkal, — akik szívesen jelentkeznének 3—4 hetes munkára — kellene egy-két év alatt elkészíttetni. (Három hallgató 151360 kh, illetőleg 87100 ha területen fekvő 47 község alaprajzát készítette el öt hét (90 munkanap) alatt, melyből állami és kezelési erdőterület 16000 ha.)

A már elkészült vázlatrajzzal bíró községek helyszínelését, a fásítások tervezését pedig erdőgazdaságonként beállítandó tervező — a termőhelyt jól ismerő — erdőmérnökkel javasolom végeztetni, akik azután a kivitelezést is irányítanák.